

SEJM
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
VI kadencja

Druk nr 3241
Warszawa, 27 maja 2010 r.

Pan
Bronisław Komorowski
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Na podstawie art. 118 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. i na podstawie art. 32 ust. 2 regulaminu Sejmu niżej podpisani posłowie wnoszą projekt ustawy:

- o zmianie ustawy z dnia 31 maja 1996 r. o świadczeniu pieniężnym przysługującym osobom deportowanym do pracy przymusowej oraz osadzonym w obozach pracy przez III Rzeszę i Związek Socjalistycznych Republik Radzieckich.

Do reprezentowania wnioskodawców w pracach nad projektem ustawy upoważniamy pana posła Tadeusza Tomaszewskiego.

(-) Leszek Aleksandrak; (-) Anna Bańkowska; (-) Eugeniusz Czykwin;
(-) Tomasz Garbowski; (-) Tomasz Kamiński; (-) Witold Klepacz; (-) Jan Kochanowski; (-) Sławomir Kopyciński; (-) Jarosław Matwiejuk; (-) Henryk Milcarz; (-) Artur Ostrowski; (-) Sylwester Pawłowski; (-) Stanisław Rydzoń; (-) Tadeusz Tomaszewski; (-) Marek Wikiński; (-) Bogusław Wontor.

Ustawa

z dnia.....2010 r.

o zmianie ustawy z dnia 31 maja 1996 r. o świadczeniu pieniężnym przysługującym osobom deportowanym do pracy przymusowej oraz osadzonym w obozach pracy przez III Rzeszę i Związek Socjalistycznych Republik Radzieckich

Art. 1

W ustawie z dnia 31 maja 1996 r. – o świadczeniu pieniężnym przysługującym osobom deportowanym do pracy przymusowej oraz osadzonym w obozach pracy przez III Rzeszę i Związek Socjalistycznych Republik Radzieckich (Dz. U. Nr. 87 poz. 395 z późniejszymi zmianami) wprowadza się następujące zmiany:

1) W art. 1:

a) ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. Świadczenie pieniężne, zwane dalej świadczeniem przysługuje osobom, które w okresie podlegania represjom określonym w ustawie były obywatelami polskimi i są nimi obecnie”.

b) po ust. 3 dodaje się ust. 4 i 5 w brzmieniu:

„4. Świadczenie, o którym mowa w ust. 1 przysługuje zarówno osobom, które wykonywały w czasie deportacji prace przymusowe jak i deportowanym dzieciom, które nie wykonywały takiej pracy, a także dzieciom urodzonym podczas pobytu matki na robotach przymusowych”.

„5. Wobec dzieci urodzonych podczas pobytu matki na robotach przymusowych nie stosuje się wymogu minimalnego terminu określonego w art. 2 niniejszej ustawy”.

2) Art. 2 otrzymuje brzmienie:

„Art. 2. 1. Represją w rozumieniu ustawy jest:

- 1) osadzenie w obozach pracy przymusowej w okresie wojny w latach 1939-1945 z przyczyn politycznych, narodowościowych, rasowych i religijnych,
 - 2) deportacja (wywiezienie) do pracy przymusowej na okres co najmniej 6 miesięcy w granicach państwa polskiego oraz na terytorium:
 - a) III Rzeszy i terenów przez nią okupowanych w okresie wojny w latach 1939-1945,
 - b) Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich i terenów przez niego okupowanych w okresie od dnia 17 września 1939 r. do dnia 5 lutego 1946 r. oraz po tym okresie do końca 1948 r. z terytorium państwa polskiego w jego obecnych granicach.
2. Okres wykonywania pracy przymusowej liczy się od dnia deportacji do 8 maja 1945.”

3) W art. 4 ust. 3 otrzymuje brzmienie:

„3. Minister właściwy do spraw pracy określi, w drodze rozporządzenia dokumenty i dowody potwierdzające rodzaj represji i okres jej trwania oraz szczegółowy tryb postępowania w sprawach składania i rozpatrywania wniosków, o których mowa w ust. 1.”

4) W art. 5:

a) ust. 2 otrzymuje brzmienie:

„Wypłata świadczenia następuje za okres nie dłuższy niż 3 miesiące kalendarzowe poprzedzające miesiąc zgłoszenia wniosku, o którym mowa w ust. 1 z wyjątkiem wypłaty świadczeń dla osób, o których mowa w ust. 4. Osobom tym wypłaca się świadczenie od miesiąca złożenia wniosku lub wstrzymania wypłaty, nie wcześniej jednak niż od 1 maja 2004 roku.

b) dodaje się ust. 4, w brzmieniu:

„4. Osoby, którym odmówiono prawa do świadczeń z ustawy z powodu braku stałego miejsca zamieszkania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, mogą w terminie 36 miesięcy od dnia 1 stycznia 2010 roku złożyć wnioski o wznowienie postępowania do Urzędu, który wydał odmowną decyzję.”

5) Art. 7 otrzymuje brzmienie:

„7. W sprawach nie uregulowanych w ustawie stosuje się odpowiednio przepisy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.”

Art. 2

Ustawa wchodzi w życie 14 dni od dnia ogłoszenia.

UZASADNIENIE

Nowelizacja ustawy z 31 maja 1996 r. jest niezbędna, co wynika z uzasadnienia wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 16 grudnia 2009 r.

W wyroku tym Trybunał Konstytucyjny uznał za niezgodny z Konstytucją przepis zawarty w art. 2 ust. 2 ustawy o świadczeniu pieniężnym przysługującym osobom deportowanym do pracy przymusowej oraz osadzonym w obozach pracy przez III Rzeszę i Związek Socjalistycznych Republik Radzieckich.

W/w przepis uzależnia prawo do świadczenia od deportacji poza granicę Rzeczypospolitej. Tak rozumiana deportacja, w zakresie w jakim pomija przesłankę deportacji /wywiezienia/ do pracy przymusowej w granicach przedwojennego państwa polskiego zdaniem Trybunału jest niezgodna z art.32 ust. 1 Konstytucji.

Trybunał uznał argumenty zawarte we wniosku Rzecznika Praw Obywatelskich, a przede wszystkim, że dotychczasowa regulacja prawna w zakresie w/w przepisów ustawy jest sprzeczna z zasadą sprawiedliwości społecznej i jest zbyt restrykcyjna.

Niezależnie od powyższego Sejm dokonał istotnych zmian ustawy uchwalając ustawę z 2 grudnia 2009 o zmianie ustawy o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin oraz ustawy o świadczeniu pieniężnym przysługującym osobom deportowanym do pracy przymusowej oraz osadzonym w obozach pracy przez III Rzeszę i Związek Socjalistycznych Republik Radzieckich /Dz. U. Nr 219, poz. 1709/.

Ustawa z 2 grudnia 2009 weszła w życie z dniem 1 stycznia 2010 r. zmieniając przepis art. 1 ust. 1 ustawy z 31 maja 1996 r. polegający na skreśleniu wymogu posiadania stałego miejsca zamieszkania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej do uzyskania świadczenia.

Ustawą tą stworzono możliwość osobom, którym swego czasu odmówiono prawa do świadczeń z powodu braku stałego miejsca zamieszkania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej - do złożenia wniosku o wznowienie postępowania w terminie 36 miesięcy. Wprowadzono nową zasadę wypłaty świadczeń dla w/w osób.

Jak wynika z przepisów ustawy z 2 grudnia 2009 roku dotyczy ona osób, które po wojnie z różnych przyczyn nie powróciły do kraju i nadal mieszkają poza Polską.

Należy domniemywać, że tytułem rekompensaty dla tych osób wprowadzono szczególne zasady wypłaty świadczenia, różne od ustalonych w ustawie z 31 maja 1996 r.

W ustawie z 31 maja 1996 r. beneficjent mógł otrzymać świadczenie za okres nie dłuższy niż 3 miesiące kalendarzowe poprzedzające miesiąc zgłoszenia wniosku.

W ustawie z 2 grudnia 2009 r. może otrzymać świadczenie od dnia 1 maja 2004 r. tj. od daty wejścia Polski do Unii Europejskiej.

Uzasadnieniem do dokonania zmian w ustawie było dostosowanie jej przepisów do prawa unijnego.

Niezależnie od konieczności nowelizacji ustawy na skutek zmian dokonanych wyżej omówionymi aktami prawnymi - niezbędne jest uaktualnienie tych przepisów czytelnymi również dla beneficjentów w celu uniknięcia zbędnych procesów o przyznanie na drodze sądowej świadczenia, którego odmówiono w administracyjnym toku instancji.

Spornymi w realizacji ustawy przez decydenta było do niedawna żądanie udowodnienia wykonywania pracy przez dzieci przebywające na deportacji z rodzicami. Dopiero sąd uznał decyzję odmowną decydenta przyznania świadczenia dziecku za nieuzasadnioną i orzekł, że dziecko nie musi udowadniać pracy, wystarczy deportacja. Trzeba przyznać, że od tej pory podmiot decydujący o przyznaniu świadczenia tego rodzaju żądania nie stawia dziecku przyznając świadczenie. Jednakże dla porządku prawnego zapis taki powinien się znaleźć w ustawie nowelizacyjnej bez potrzeby powoływania się na wyrok sądu.

Nadal jednak istnieją problemy interpretacyjne, np. Urząd do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych do obliczenia wymaganego ustawą 6-ciu miesięcy pobytu na deportacji stosuje datę wyzwolenia danego terenu przez wojska alianckie, a nie datę końca wojny tj. 8 maja 1945 r. Takie stanowisko pozbawia wielu poszkodowanych świadczenia, pomimo, że pracowali na przykład do końca wojny w majątku Niemca, położonym kilkadziesiąt kilometrów od miasta zdobytego przez aliantów, których zobaczyli dopiero po ogłoszeniu końca wojny.

Brakujące dni do wymaganych 6 miesięcy były przeszkodą do otrzymania świadczenia. Wątpliwą podstawą prawną jest uznawanie beneficjentom końcowej daty represji na podstawie kroniki działań wojennych wojsk alianckich, w której podawano daty wyzwolenia poszczególnych miejscowości.

Wnioskodawcy szacują, że projektowana nowelizacja nie pociągnie za sobą właściwie żadnych skutków finansowych (jest grupa osób w podeszłym wieku i koszty realizacji ustawy systematycznie maleją).

Projektowane rozwiązania nie są sprzeczne z prawem Unii Europejskiej.

Przedkładany projekt ustawy nie był poddany konsultacjom społecznym w rozumieniu przepisów art. 34 ust. 3 Regulaminu Sejmu RP.

Warszawa, 4 czerwca 2010 r.

BAS-WAPEiM-928/10

Pan
Bronisław Komorowski
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Opinia prawna

w sprawie zgodności z prawem Unii Europejskiej poselskiego projektu ustawy o zmianie ustawy o świadczeniu pieniężnym przysługującym osobom deportowanym do pracy przymusowej oraz osadzonym w obozach pracy przez III Rzeszę i Związek Socjalistycznych Republik Radzieckich (przedstawiciel wnioskodawców: poseł Tadeusz Tomaszewski)

Na podstawie art. 34 ust. 9 uchwały Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 30 lipca 1992 roku – Regulamin Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej (Monitor Polski z 2009 r. Nr 5, poz. 47 i Nr 81, poz. 998 oraz z 2010 r. Nr 10, poz. 87) sporządza się następującą opinię:

1. Przedmiot projektu ustawy

Projekt przewiduje zmianę ustawy z dnia 31 maja 1996 r. o świadczeniu pieniężnym przysługującym osobom deportowanym do pracy przymusowej oraz osadzonym w obozach pracy przez III Rzeszę i Związek Socjalistycznych Republik Radzieckich (Dz. U. Nr 87, poz. 395, ze zmianami). Zmiana dotyczy zakresu podmiotowego ustawy, definicji pojęcia represji, okresu wypłaty świadczenia pieniężnego, prawa do złożenia wniosku o wznowienie postępowania w przypadku odmowy przyznania świadczenia.

Proponowana ustawa ma wejść w życie 14 dni od dnia ogłoszenia.

2. Stan prawa Unii Europejskiej w materii objętej projektem ustawy

W zakresie proponowanej regulacji należy wskazać art. 21 ust. 1 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TfUE). Przepis przyznaje każdemu obywatelowi Unii prawo do swobodnego przemieszczania się i

przebywania na terytorium państw członkowskich. Zakres zastosowania tego przepisu był przedmiotem wykładni Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (TS).¹

3. Analiza przepisów projektu pod kątem ustalonego stanu prawa Unii Europejskiej

Projekt ma umożliwić osobom, którym „odmówiono prawa do świadczeń z ustawy” z powodu braku stałego miejsca zamieszkania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, złożenie wniosku o wznowienie postępowania do Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych, który wydał odmowną decyzję (art. 1 pkt 4 lit. b projektu dotyczący art. 5 ust. 4 ustawy). Proponowaną regulację należy odnieść do art. 1 ust. 1 ustawy w brzmieniu obowiązującym do dnia 31 grudnia 2009 r., który uzależniał przyznanie świadczenia pieniężnego osobie represjonowanej m.in. od posiadania przez nią stałego miejsca zamieszkania na terytorium RP. (W obecnym brzmieniu art. 1 ust. 1 ustawy nie zawiera wymogu dotyczącego miejsca zamieszkania).

Zgodnie z orzecznictwem TS sytuacja, w której wypłata świadczenia przyznawanego cywilnym ofiarom wojny lub represji jest uzależniona od posiadania miejsca zamieszkania na terytorium danego państwa członkowskiego, należy do zakresu prawa określonego w art. 21 ust. 1 TfUE. Dokonując wykładni przepisu traktatowego, TS zakwestionował przepisy części państw członkowskich, na podstawie których państwa te odmawiały wypłaty swoim obywatelom świadczenia z tego tylko powodu, że wnioskodawcy nie zamieszkiwali na terytorium tych państw, lecz zamieszkiwali na terytorium innych państw członkowskich.²

Proponowana ustawa przewidująca możliwość ponownego ubiegania się o świadczenie pieniężne przez osoby, którym nie przyznano świadczenia z powodu niespełnienia wymogu stałego miejsca zamieszkania na terytorium RP, nie narusza prawa UE.

4. Konkluzja

Projekt ustawy o zmianie ustawy o świadczeniu pieniężnym przysługującym osobom deportowanym do pracy przymusowej oraz osadzonym

¹ Wyroki TS dotyczyły stanu prawnego poprzedzającego wejście w życie Traktatu z Lizbony i dotyczyły wykładni art. 18 ust. 1 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską (TWE). Biorąc pod uwagę, że art. 18 ust. 1 TWE został zastąpiony przez art. 21 ust. 1 TfUE, który nie wprowadził żadnych istotnych zmian do treści tego przepisu, w opinii będzie wskazywany wyłącznie art. 21 ust. 1 TfUE.

² Zob. wyrok TS z 26 października 2006 r. w sprawie C-192/05 K. Tas-Hagen i R.A. Tas przeciwko Raadskamer WUBO van de Pensioen- en Uitkeringsraad, Zb. Orz. 2006, str. I-10451, wyrok TS z 22 maja 2008 r. w sprawie C-499/06 Halina Nerkowska przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych, Zb. Orz. 2008, str. I-3993 oraz wyrok TS z 4 grudnia 2008 r. w sprawie C-221/07 Krystyna Zablocka-Weyhermüller przeciwko Land Baden-Württemberg, Zb. Orz. 2008, str. I-9029.

w obozach pracy przez III Rzeszę i Związek Socjalistycznych Republik Radzieckich nie narusza prawa Unii Europejskiej.

Dyrektor Biura Analiz Sejmowych

Michał Królikowski

Warszawa, 4 czerwca 2010 r.

BAS-WAPEiM-929/10

Pan
Bronisław Komorowski
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Opinia prawna

w sprawie stwierdzenia – w trybie art. 95a ust. 3 Regulaminu Sejmu – czy poselski projekt ustawy o zmianie ustawy o świadczeniu pieniężnym przysługującym osobom deportowanym do pracy przymusowej oraz osadzonym w obozach pracy przez III Rzeszę i Związek Socjalistycznych Republik Radzieckich (przedstawiciel wnioskodawców: poseł Tadeusz Tomaszewski) jest projektem ustawy wykonującej prawo Unii Europejskiej

Projekt przewiduje zmianę ustawy z dnia 31 maja 1996 r. o świadczeniu pieniężnym przysługującym osobom deportowanym do pracy przymusowej oraz osadzonym w obozach pracy przez III Rzeszę i Związek Socjalistycznych Republik Radzieckich (Dz. U. Nr 87, poz. 395, ze zmianami). Zmiana dotyczy zakresu podmiotowego ustawy, definicji pojęcia represji, okresu wypłaty świadczenia pieniężnego, prawa do złożenia wniosku o wznowienie postępowania w przypadku odmowy przyznania świadczenia.

Projekt ustawy nie narusza prawa Unii Europejskiej.

Projekt ustawy o zmianie ustawy o świadczeniu pieniężnym przysługującym osobom deportowanym do pracy przymusowej oraz osadzonym w obozach pracy przez III Rzeszę i Związek Socjalistycznych Republik Radzieckich **nie jest projektem ustawy wykonującej prawo Unii Europejskiej.**

Dyrektor Biura Analiz Sejmowych

Michał Królikowski

Warszawa, dnia 25 czerwca 2010 r.

991100/0220-79/2010

**Pan
Lech Czapla
p.o. Szefa Kancelarii Sejmu**

Szanowny Panie Ministrze,

W związku z otrzymanym do opinii, przy piśmie z dnia 14 czerwca br., znak: GMS-WP-183-92/10, **poselskim projektem ustawy o zmianie ustawy o świadczeniu pieniężnym przysługującym osobom deportowanym do pracy przymusowej oraz osadzonym w obozach pracy przez III Rzeszę i Związek Socjalistycznych Republik Radzieckich**, uprzejmie informuję, że z punktu widzenia wykonawcy, zgłaszam następującą uwagę.

Projekt zawiera w art. 1 pkt 1 lit. a, pkt 4 oraz pkt 5 unormowania, które zostały już wprowadzone - od dnia 1 stycznia 2010 r. - przepisami ustawy z dnia 2 grudnia 2009 r. o zmianie ustawy o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin oraz ustawy o świadczeniu pieniężnym przysługującym osobom deportowanym do pracy przymusowej oraz osadzonym w obozach pracy przez III Rzeszę i Związek Socjalistycznych Republik Radzieckich (Dz. U. Nr 219, poz. 1709).

Z powierzeniem
Zbigniew Derdziuk

Zbigniew Derdziuk